

Bezpečnosť v údržbe v poľnohospodárstve

Poľnohospodárstvo je jedným z najnebezpečnejších odvetví z hľadiska pracovných úrazov. U zamestnancov v poľnohospodárstve je miera úrazov bez smrteľných následkov 1,7-krát vyššia ako priemer a miera úrazov so smrteľnými následkami je trikrát vyššia ako priemer.

V odvetví poľnohospodárstva v EÚ-27 prevažuje rodinná práca a vo veľkej miere samostatne zárobková činnosť, pretože väčšinu prác na farmách vykonáva majiteľ farmy so svojou rodinou. Deväť z desiatich ľudí pracujúcich na farmách (89 %) sú príslušníci rodiny (1). V roku 2007 asi 78 % poľnohospodárov pracovalo samostatne s pomocou členov rodiny a príležitostne so zamestnancami najatými na sezónne práce.(2)

Samostatne zárobková činnosť, ako aj skutočnosť, že v prípade poľnohospodárstva ide často o rodinný podnik, predstavujú ďalšiu výzvu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Úlohy súvisiace s údržbou v poľnohospodárstve

Údržbárske činnosti v poľnohospodárstve sú veľmi rôznorodé. Patrí k nim:

- údržba a oprava strojov, zariadení a dopravných prostriedkov;
- údržba hospodárskych dvorov a budov;
- údržba síl, zásobníkov, nádrží na hnoj a zásobníkov na obilie;
- údržba elektrických inštalácií;
- údržba odvodňovacích a zavlažovacích systémov;
- údržba spevnených a nespevnených ciest.

Nebezpečenstvá spojené s údržbou v poľnohospodárstve

Vzhľadom na široký rozsah údržbárskych činností na farmách hrozí množstvo rôznych nebezpečenstiev vrátane:

- mechanických nebezpečenstiev spojených s údržbou strojových zariadení, napr. drvenie, viazanie a vysokotlakové vstrekovanie kvapalín;
- nebezpečenstiev spojených s elektrickým prúdom pri práci s poškodeným zariadením alebo počas údržby elektrických inštalácií a zariadení alebo pri oprave poškodených elektrických plotov;
- tepelných nebezpečenstiev súvisiacich s používaním zväracích alebo vykurovacích zariadení pri údržbe alebo s údržbou zariadení s horúcimi povrchmi alebo prevádzkových kvapalín;
- chemických nebezpečenstiev súvisiacich s používaním nebezpečných látok pri údržbe alebo s údržbou zariadení obsahujúcich nebezpečné látky;
- nebezpečenstva požiaru alebo výbuchu počas údržby príslušenstva alebo zariadení obsahujúcich nebezpečné a výbušné látky, napr. nádrží, zásobníkov a síl alebo palivových nádrží;
- biologických nebezpečenstiev pri údržbe zariadení kontaminovaných biologickými činidlami, nádrží na hnoj, kanálov a kanalizačnej infraštruktúry;
- ergonomických nebezpečenstiev, napr. nevhodných polôh, zle skonštruovaných nástrojov;
- práce v stiesnených priestoroch.

(1) Eurostat, Agricultural statistics: Main results 2007–08 (Poľnohospodárska štatistika: Hlavné výsledky 2007 – 2008), zápisník Eurostatu, vydanie z roku 2009 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-ED-09-001/EN/KS-ED-09-001-EN.PDF).

(2) Eurostat, Farm structure, statistics explained (Štruktúra fariem, vysvetlenie štatistik) (marec 2010). http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Farm_structure

So zvolením FIOH

Najčastejšie faktory prispievajúce k úrazom pri údržbe v poľnohospodárstve

K najčastejším faktorom patrí:

- práca osamote;
- nedostatok ochranných prostriedkov;
- finančné obmedzenia, časový nátlak a únava;
- nedostatočná informovanosť/zaškolenie/informácie;
- subdodávateľská činnosť.

Preventívne opatrenia

- Pokúste sa odstrániť riziká.
- Ak riziká nemožno úplne odstrániť, pokúste sa ich minimalizovať dodržiavaním bezpečných pracovných postupov.
- Použite vhodné vybavenie vrátane osobných ochranných pracovných prostriedkov.
- Nikdy nevykonávajte prácu, na ktorú nie ste spôsobilí.

Údržba a opravy strojov a vozidiel

Pri údržbe a obsluhu strojov sa riadte bezpečnými pracovnými postupmi. Zastavte stroj pred každým zásahom.

- Uistite sa, že stroj prestal pracovať – pamätajte na dobu dobehu.
- Zabezpečte časti, ktoré by sa mohli pohybovať alebo otáčať – napríklad pomocou klinov, podpier.
- Riadte sa pokynmi výrobcu.
- Pred opätovným spustením stroja odstráňte ochranné kryty.

Práca v stiesnených priestoroch

- Zamestnanci na farmách môžu potrebovať vstúpiť do stiesnených priestorov, ako sú silá na vlhké obilie, nádrží na hnoj alebo zásobníkov na účely údržby, kontroly, čistenia a opráv. Nebezpečenstvo môže vzniknúť v dôsledku nedostatku kyslíka, toxických alebo horľavých plynov, kvapalín a tuhých látok, ktoré môžu náhle vyplniť priestor, zapríčiniť udusenie, utopenie, požiar alebo výbuch.
- Vyhnite sa vstupovaniu do stiesnených priestorov.
- Ak je vstup nevyhnutný, riadte sa bezpečným postupom práce.
- Zavedte vhodné núdzové opatrenia.
- Pred vstupom vykonajte kontrolu vzduchu.
- Používajte vhodné zariadenia, ako napr. osobné ochranné pracovné prostriedky (napr. respirátory, postroje a zabezpečovacie laná), osvetlenie (schválené pre výbušné prostredie) a komunikačné vybavenie.

Práce vo výškach

Pri údržbe budov, stavieb a strojov na farmách môže byť potrebné vykonávať práce vo výškach. Často dochádza k pádom zo striech alebo cez nepevné strechy, z vozidiel, rebríkov a nevyhovujúcich prístupových zariadení.

- Vyhnite sa prácam vo výškach.
- Ak sa prácam vo výškach nedá vyhnúť, používajte vhodné prístupové zariadenie.
- Použite zariadenia zabraňujúce pádu, napr. bezpečnostné postroje v prípade potreby.
- Uistite sa, že náradie a materiály možno bezpečne dvíhať a spúšťať.

Zdroj: M. Águila, INSHT

- Vždy predpokladajte, že strechy sú nestabilné, pokiaľ sa nedá potvrdiť opak.
- Opatrite budovy, ktoré majú nestabilné strechy, výstražnými značkami, a to najmä na miestach prístupu.
- Pri práci na vozidlách noste protišmykovú bezpečnostnú obuv.
- Nepoužívajte rebríky, ak existuje bezpečnejší spôsob vykonávania práce.
- Ak používate rebríky, zabezpečte, aby sa rebrík nemohol pošmyknúť a aby stál na pevnom rovnom základe.

Iniciatívy a kampane na prevenciu ublíženia zamestnancov v poľnohospodárstve

- Dni informovania o bezpečnosti a ochrane zdravia na farmách (SHAD) v Spojenom kráľovstve sú podujatia, ktoré slúžia na informovanie a vzdelávanie zamestnancov v oblasti poľnohospodárstva o rizikách spojených s ich prácou.
- PreventAgri je projekt vytvorený v Belgicku, ktorého cieľom je predchádzať úrazom, chorobám z povolania a psychosociálnym rizikám v poľnohospodárstve, zahŕňa aj zvyšovanie povedomia, školenia, výskum a intervencie.
- Inštitúcia sociálneho poistenia poľnohospodárov v Rakúsku motivuje poľnohospodárov k podpore zdravia a bezpečnosti na ich farmách tým, že im udeľuje osvedčenia o bezpečnosti. Osvedčenie o bezpečnosti je ocenenie pre poľnohospodárov, ktorí venujú osobitnú pozornosť bezpečnosti a ochrane zdravia. Udelenie osvedčenia podlieha prísnyh kritériám:
 - všeobecná úroveň postupov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia,
 - informovanosť zamestnancov v oblasti poľnohospodárstva o bezpečnosti,

- organizácia bezpečnej práce (poskytovanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, lekárnička, uprataný pracovný priestor),
- bezpečné zariadenia,
- bezpečné vozidlá,
- bezpečné budovy,
- bezpečné elektroinštalácie.

Príklady dobrej praxe

- *Pojazdná opravárenská dielňa pre poľnohospodárske stroje a vozidlá*

Mobile Werkstatt Allgäu GmbH, Germany

Moderné poľnohospodárske stroje a vozidlá čoraz častejšie potrebujú profesionálny servis, ktorý si vyžaduje kvalifikáciu a kompetencie v oblasti údržby a opráv. Mobilná opravovňa poľnohospodárskych strojov a vozidiel bola vyvinutá poľnohospodármi. Nachádzajú sa v nej všetky nástroje, vybavenie na testovanie a meranie potrebné pre opravy a tím technikov údržby, ktorí na mieste vykonávajú opravy a údržbu strojov a vozidiel.

- *Bezpečná a efektívna údržba a opravy záhradníckych skleníkov*

Glass Handling Technic Vof, Holandsko (víťaz ceny za dobrú prax)

V posledných rokoch oblasť záhradníckych skleníkov prešla obrovským vývojom. Skleníky sú vyššie, odtoky na strechách sú veľmi úzke a rozmery strešných skiel sú omnoho väčšie. Tento vývoj má zásadný vplyv na údržbu a opravy, ktoré sú spojené s rizikom porezania, pádov z výšky a fyzickej námahy. Z iniciatívy odvetvia výroby skleníkov, obchodných organizácií záhradkárov, pestovateľov, montérov a dodávateľov, poisťovní a bánk a zaangažovaním niektorých spoločností s rozsiahlymi skúsenosťami v oblasti údržby skleníkov bol vypracovaný nový a bezpečný spôsob opráv sklenených striech. Bol navrhnutý systém na vykonávanie opráv z vonkajšej strany sklenenej strechy, opravárenský posuvný prostriedok pozostávajúci z vozidla na údržbu so systémom na presun skla do požadovanej polohy a mobilnej platformy na pohyb opravárenského vozidla z jedného miesta na druhé. Do vývoja opravárenského posuvného prostriedku boli zamestnanci údržby úzko zapojení. Pri použití opravárenského posuvného prostriedku nie je možné utrpieť úraz pádom skla, pričom bolo takmer úplne odstránené riziko pádu. Došlo tiež k výraznému zníženiu fyzickej námahy potrebnej pri vykonávaní opráv.

Viac informácií

Ak sa chcete dozvedieť viac o bezpečnosti v údržbe v poľnohospodárstve, prečítajte si publikáciu na internete „Maintenance in agriculture — a safety and health guide“ (Údržba v poľnohospodárstve – príručka o bezpečnosti a ochrane zdravia), ktorá je k dispozícii na adrese: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports>

Tento informačný leták je k dispozícii v 24 jazykoch na: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ŠPANIELSKO

Tel. +34 944794360, Fax +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

